

COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

250

PREȚUL 1 LEU

OMAGIU LUI

EDGAR ALLAN POE

EDGAR ALLAN POE

- **Mellonta tauta**
- **O pogorîre în Maelström**
- **Sonet ştiinţei**
- **Tărîm de basm**
- **Un vis**

ION BARBU

- **O înşurupare în Maelström**

DINU MOROIANU

- **Ospăţ la Edgar Poe**

Colecţia
„Povestiri ştiinţifico-fantastice"
editată de revista

Ştiinţa şi Tehnica

Anul XI
15 aprilie 1965

Nr. 250

În acest număr al Colecției, consacrat lui Edgar Allan Poe, publicăm fragmentar povestirea inedită în romînește „Mellonta tauta" (traducător : Horia Banu) și nuvela „O pogorîre în Maelström" (traducător : Ion Vinea). Aceste două lucrări, ce dau măsura fanteziei, a umorului și a anticipației științifice poești, sînt însoțite de trei poezii tălmăcite de Mihu Dragomir, Dan Botta și Emil Gulian. Pentru a ilustra înrîurirea marelui poet american asupra scriitorilor noștri, mai publicăm două strofe din poezia puțin cunoscută a lui Ion Barbu „O înșurupare în Maelström", precum și povestirea „Ospăț la Edgar Poe", în care Dinu Moroianu schițează un portret al lui Poe, pornind de la un alt filon al creației sale : așa-numitul „umor negru".

Coperta - desen: VICTOR WEGEMANN
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: CORNEL DANELIUC

CUVÎNT ÎNAINTE

Există o credinţă nemărturisită potrivit căreia numai timpul conferă genurilor şi speciilor literare garanţia unei valori indiscutabile. Aşa se explică, după părerea noastră, încercările de a extinde hotarele aşa-ziselor genuri minore mult dincolo de aşezarea lor firească. Şi poate că în nici un alt domeniu nu s-a mers aşa de departe ca în fabricarea arborelui genealogic al literaturii de anticipaţie.

„...Primul roman veritabil de science-fiction *este, fără îndoială,* Cealaltă lume *a lui Savinien de Cyrano de Bergerac" — susţine Pierre Brochon într-un articol publicat în „Europe". După acelaşi autor, „Cea mai veche povestire de* science-fiction *pe care o putem data pare să fie povestea lui Satni-Khamois, redactată de un scrib din vechiul Egipt sub Ptolemeu al II-lea (284—246 î.e.n.) sau Ptolemeu al VIII-lea (117—81)...". Aflăm apoi că este vorba despre eforturile eroilor poveştii de a intra în posesia unei cărţi scrise de zeul Thot şi cuprinzînd „secretele naturii, magiei şi vieţii veşnice", carte aflată într-o cutie de aur cufundată în Nil şi păzită de un şarpe nemuritor. Foarte frumos, dar ce legătură are asta cu fantasticul-ştiinţific? Sau ce legătură are pasajul din Vechiul Testament în care Ezechil descrie apariţia unor făpturi miraculoase, deplasîndu-se cu ajutorul unor „roţi fulgerătoare", pasaj socotit de scriitorul american Theodore Sturgeon drept prima manifestare de* science-fiction*?...*

Miturile, utopiile, literatura fantastică reprezintă, fără îndoială, izvoarele fantasticului-ştiinţific. Acesta n-a apărut însă, nu putea să apară decît în secolul al XIX-lea, în atmosfera de nemaiîntîlnită pînă atunci efervescenţă a ştiinţei şi tehnicii. Anticipaţiile răzleţe se leagă, în sfîrşit, în ţesături trainice, văd lumina tiparului primele lucrări străbătute de o idee ştiinţifico-fantastică dominantă, care determină naşterea, evoluţia şi rezolvarea unui conflict bine precizat.

Unii cercetători atribuie paternitatea noii specii literare lui Jules Verne. În prefaţa la operele complete ale marelui vizionar editate în limba rusă, Kiril Andreev scrie: „În primele sale patru romane, scriitorul a pus în centrul acţiunii patru probleme care se ridicau în faţa ştiinţei timpului său: navigaţia aeriană dirijată, cucerirea polului, enigma lumii subterane, zborul dincolo de limitele gravitaţiei terestre. Aceste probleme preocupau întreaga lume ştiinţifică, dar introducerea lor în domeniul literaturii constituia o inovaţie îndrăzneaţă". De acord, dar această inovaţie aparţine — cel puţin pentru prima şi ultima dintre probleme — lui Edgar Allan Poe.

*Doctorul Fergusson, eroul primei „călătorii extraordinare" a lui Jules Verne (*Cinci săptămîni în balon*, 1863), declară fără echivoc: „Nu cred că s-ar putea ajunge să se conducă baloanele. Trebuie căutat altceva. De pildă, dacă un balon nu poate fi dirijat, măcar să fie menţinut în curenţii atmosferici prielnici". Această idee ingenioasă poate fi întîlnită cu aproape cincisprezece ani mai devreme în povestirea lui Poe *Mellonta tauta* (1849), într-o formulare şi mai precisă: „...E posibil să traversezi atmosfera în orice direcţie, urcînd sau coborînd pînă ce dai de un curent favorabil...". Iar într-o povestire şi mai veche, *Farsa cu balonul*, apărută în ziarul „The Sun" din 13 aprilie 1844, marele scriitor american imaginează o soluţie net superioară. Eroul său „s-a gîndit să întrebuinţeze principiul şurubului lui Arhimede în scopul propulsiunii in aer", construind un fel de elice multiplă. Prin învîrtirea manuală a elicei, aerostatul de formă elipsoidală poate fi propulsat cu viteze variabile, direcţia zborului fiind asigurată de o cîrmă.*

*Intr-un studiu despre Poe publicat în „Musée des familles", Jules Verne deplîngea faptul că *Farsa cu balonul* nu respectă legile fizicii şi ale mecanicii. Adevărul este că, în ciuda unor amănunte fanteziste, Poe a văzut mai limpede soluţia problemei navigaţiei dirijate a aparatelor de zbor mai uşoare ca aerul. Şi, cu tot caracterul ei de „bombă" gazetărească, povestirea degajă, fie şi involuntar, încrederea în progresul tehnico-ştiinţific: „Marea problemă a fost, în sfîrşit, dezlegată! Aerul, ca şi pămîntul, şi oceanul, a fost şi el cucerit de ştiinţă şi va ajunge pentru omenire o cale obişnuită şi larg deschisă tuturora" — aşa începe relatarea uluitoarei isprăvi a aeronauţilor care au traversat Atlanticul „în răstimpul neînchipuit de scurt de şaptezeci şi cinci de ore de la un ţărm la altul".*

*Cît despre „zborul dincolo de limitele gravitaţiei terestre", şi în această privinţă Poe este un inovator. Cu treizeci de ani înaintea apariţiei romanului lui Jules Verne *De la Pămînt la Lună*, el publică în „Mesagerul literar al Sudului" din iunie 1835 — deci acum 130 de ani — povestirea *Neasemuita întîmplare a unui anu-*

me Hans Phaall[1]. *Între două surîsuri ironice la adresa „burghezilor din Rotterdam", Poe descrie temerara ascensiune a eroului său, care, hărţuit de nemiloşii creditori, hotărăşte să se refugieze în Lună.*

Elogiind, pe drept cuvînt, extraordinara documentaţie ştiinţifică a lui Jules Verne, Kiril Andreev conchide în amintita prefaţă : „În aceasta se manifestă tendinţa realistă care-l distingea de tot ceea ce fusese creat de înaintaşii săi în genul romanului fantastic". Afirmaţia ni se pare şi de data aceasta inexactă, întrucît Poe abordează în sus-amintita povestire un număr impresionant de probleme ştiinţifice, unele nesoluţionate în timpul său : folosirea unui gaz cu o putere ascensională mult mai mare decît aceea a hidrogenului ; calculul timpului necesar pentru a străbate distanţa de la Pămînt la Lună ; existenţa unei atmosfere extrem de rarefiate în spaţiul cosmic şi demonstrarea acestei ipoteze prin observaţii asupra mişcării unei comete ; posibilitatea condensării atmosferei rarefiate cu un aparat special ; calcularea suprafeţei vizibile a Pămîntului cu ajutorul trigonometriei sferice ; studiul urmărilor rarefierii aerului asupra organismului omenesc ; concavitatea aparentă a suprafeţei globului privită de la mare înălţime ; culoarea neagră a spaţiului cosmic ; întîlnirea cu aerolitul ; existenţa unei atmosfere lunare...

Ideea de a ajunge în Lună cu balonul ni se pare astăzi puerilă. Dar tunul gigantic din De la Pămînt la Lună *e un mijloc la fel de inadecvat. Important este faptul că Poe şi Jules Verne au „pus în centrul acţiunii" una dintre problemele „care se ridicau în faţa ştiinţei timpului". Şi importantă pentru precizarea momentului apariţiei fantasticului-ştiinţific este constatarea că Poe a făcut lucrul acesta în 1835.*

Povestirile extraordinare *vehiculează în premieră şi alte idei ştiinţifico-fantastice.* Convorbirea dintre Eiros şi Charmion *(1839) descrie tabloul apocaliptic al incendierii Terrei de către o cometă, inaugurînd lungul şir de speculaţii anticipatoare pe tema sfîrşitului omenirii.* Mică discuţie cu o mumie *(1845) porneşte de la un artificiu reluat şi el în nenumărate variante : trezirea printr-un mijloc oarecare (aici electricitatea) a unei fiinţe ale cărei funcţii vitale au fost suspendate multă vreme. Iar* Mellonta tauta[2] *(1849) — un text puţin cunoscut, absent din cele mai multe ediţii americane, ca şi din prestigioasa traducere a lui Baudelaire — ne înfăţişează un mănunchi de isprăvi tehnico-ştiinţifice ale viitorului îndepărtat (acţiunea se petrece în anul 2848) : baloane perfecţio-*

---

[1] Vezi colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice" nr. 125 (1960).
[2] Titlul e împrumutat din „*Antigona*" lui Sofocle şi înseamnă, în traducere literară, „aceste lucruri în perspectivă".

nate zburînd cu 250 de kilometri pe oră ; trenuri transcontinentale gonind cu 450 de kilometri ; vapoare cu propulsie magnetică ; fire telegrafice intercontinentale plutitoare ; lunete cu care pot fi văzuți seleniții împodobindu-și templele...

Mulți comentatori consideră că toate aceste povestiri reprezintă doar o concesie făcută de Poe gustului pentru senzațional al cititorilor. Ei se întemeiază pe satirizarea de către scriitor a „bizareriilor" cu succes de public (vezi schița Cum se scrie un articol pentru revista „Blackwood") și pe atitudinea lui negativă față de anumite aspecte ale relației dintre progresul tehnico-științific și cel social-etic. E adevărat că incultura, neomenia și ciudatele concepții despre democrație ale urmașilor noștri din anul 2848 nu ne pot fi în nici un caz pe plac. Dar ascuțișul satirei se îndreaptă de fapt nu spre viitor, ci spre prezentul lui Poe, în care existau toate racilele amplificate în Mellonta tauta.

De altfel, poetul care a închinat un sonet științei și omul care avea „furii de știință", cum notează undeva Baudelaire, era conștient de deosebirea esențială dintre povestirile lui și cele ale scribilor urmînd fără entuziasm și fără strălucire imperativele modei literare. Mai mult chiar, el era conștient și că aceste povestiri aduc ceva nou și o spune negru pe alb într-o notă la Hans Phaall, referindu-se la alte lucrări care înfățișează o călătorie în Lună : „În aceste diferite opuscule, scopul este totdeauna satiric, tema o descriere a moravurilor lunare în raport cu ale noastre. Dar în nici un caz nu văd efortul de a face plauzibile amănuntele călătoriei însăși. Toți autorii par absolut ignoranți în materie de astronomie ; în Hans Phaall, intenția este originală în măsura în care reprezintă un efort către verosimilitate în aplicarea principiilor științifice (atît cît o îngăduie natura fantastică a subiectului) la călătoria de la Pămînt la Lună".

Se spune că noile specii literare se nasc din întîlnirea unui geniu cu un complex de împrejurări favorabile. Geniul autorului Povestirilor extraordinare și al Corbului nu trebuie demonstrat. Iar efervescența creatoare manifestată în toate domeniile de activitate în prima jumătate a secolului trecut oferea un ideal complex de împrejurări.

Întîlnirea a avut loc. Să-i recunoaștem lui Edgar Allan Poe paternitatea literaturii științifico-fantastice.

ION HOBANA

EDGAR ALLAN POE

Mellonta tauta

La bordul balonului „Ciocîrlia"

1 aprilie 2848

Acum, scumpă prietenă, iată clipa in care, ispășindu-ți păcatele, va trebui să înduri supliciul unei lungi scrisori pline de flecăreli. Te previn că te voi pedepsi pentru toate obrăzniciile tale, arătindu-mă cit se poate de plictisitoare, împrăștiată, incoerentă și imperfectă.

De altfel, mă aflu aici, inchisă in nacela unui ingrozitor balon, cu una sau două sute de reprezentanți ai vulgului, toți călătorind de plăcere (ce idee ciudată au unii oameni despre plăcere !) și nu sper să ating pămîntul mai curind de cel puțin o lună. N-am cu cine să schimb o vorbă. Nici o ocupație. Și cind n-ai nici o ocupație, atunci e momentul să corespondenzi cu prietenii. Înțelegi astfel de ce iți scriu — din pricina plictiselii mele și a păcatelor tale.

Pune-ți deci ochelarii și pregătește-te să fii sicîită. Am intenția fermă de a te pedepsi cu o scrisoare pe zi în toată această odioasă călătorie.

Bieții de noi ! Cînd oare o Invenție demnă de acest nume va vizita in sfirșit pericraniul uman ? Sîntem oare condamnați pe vecie la miile de inconveniente ale balonului ? Nu se va găsi nimeni care să conceapă un mijloc de locomoție mai rapid ? Pentru mine e o adevărată tortură faptul că mă deplasez așa de incet. Iți dau cuvintul meu că, de la plecare, n-am făcut mai mult de o sută cincizeci de kilometri pe oră ! Pină și păsările ne intrec — cel puțin unele dintre ele. Te asigur că nu exagerez de loc. Bineințeles, înaintarea noastră pare mai înceată decît este in realitate — asta pentru că n-avem in jurul nostru obiecte care să ne ingăduie să

ne măsurăm iuţeala şi pentru că mergem în direcţia vîntului. Desigur că, atunci cînd întîlnim un alt balon, avem ocazia de a ne aprecia viteza şi atunci, trebuie să mărturisesc, lucrurile nu par să stea atît de prost. Oricît de obişnuită sînt cu acest fel de a călători, nu pot să-mi înving o uşoară ameţeală ori de cîte ori un balon trece ca o pală de vînt chiar deasupra noastră. Nu pot să mă împiedic să gîndesc că o imensă pasăre de pradă e gata să se năpustească asupra noastră şi să ne prindă în gheare. Azi dimineaţă, pe la răsăritul soarelui, unul a trecut atît de aproape încît ghidropul său a atins cu adevărat plasa care susţine nacela noastră, provocîndu-ne cea mai serioasă nelinişte. Căpitanul a declarat că dacă învelişul balonului ar fi fost confecţionat din acea mătase ieftină, impregnată, de acum cinci sute sau o mie de ani, am fi avut fără îndoială de suferit. Această mătase, mi-a explicat el, era o materie provenind din măruntaiele unui fel de vierme. Lucrul cel mai ciudat este că odinioară era foarte admirată sub formă de... îmbrăcăminte feminină !

Apropo de ghidrop — al nostru, se pare — a proiectat chiar acum un om peste bastingajul unuia dintre vaporaşele cu propulsie magnetică dedesubtul nostru — un vas de aproximativ şase mii de tone şi, după toate mărturiile, supraîncărcat în mod ruşinos. Ar trebui să se interzică acestor minuscule ambarcaţii să transporte mai mult de un număr fix de pasageri. Se înţelege că omul n-a avut cum să urce din nou pe bordul vasului şi că a fost pierdut curînd din vedere, el şi centura lui de salvare...

2 aprilie

L-am auzit azi pe controlorul magnetic al secţiei mediane a firelor telegrafice plutitoare. Aflu că atunci cînd acest soi de telegraf a fost inaugurat de Horse transmiterea mesajelor peste ocean era socotită cu totul imposibilă ; dar acum nu izbutim să înţelegem în ce constă dificultatea. Aşa merge lumea ! Tempora mutantur... iartă-mi acest citat etrusc [1]. Ce ne-am face fără telegraful atalantic ? (Pandit pretinde că vechiul adjectiv era „atlantic“)...

3 aprilie

E într-adevăr o excelentă distracţie să urci scara de frînghie care duce în vîrful balonului şi să contempli de acolo lumea înconjurătoare. Vezi tu, din nacelă nu ţi se deschide o panoramă atît de vastă ; nu vezi aproape nimic pe verticală. Dar cînd eşti aşe-

[1] Poe îşi bate joc de ignoranţa doamnei care confundă latina cu etrusca (n. t.).

zată aici (de unde iți scriu aceste rînduri), in galeria spațioasă, căptușită de minune, poți vedea tot ceea ce se petrece în toate direcțiile. În clipa asta zăresc un mare număr de baloane care se mișcă pe fondul albastru al cerului, în vreme ce văzduhul răsună de zumzetul miilor și miilor de voci omenești.

Am auzit vorbindu-se că, atunci cînd primul aeronaut a susținut că e posibil să traversezi atmosfera în orice direcție, urcînd sau coborînd pînă ce dai de un curent favorabil, abia dacă a fost ascultat de contemporanii săi care îl considerau doar ca un fel de nebun ingenios, pentru că filozofii (!) epocii declarau lucrul cu neputință de înfăptuit. Mi se pare cu totul de neînțeles că un lucru atît de evident a putut să scape agerimii vechilor savanți. Dar în toate epocile marile piedici în calea progreselor Artei au fost ridicate de pretinșii oameni de știință.

4 aprilie

Noul gaz face minuni, împreună cu noile progrese realizate în fabricarea gutapercii. Cît de sigure, confortabile și practice din toate punctele de vedere sînt baloanele moderne! Iată unul imens, care se apropie de noi cu o viteză de cel puțin două sute cincizeci de kilometri pe oră. Pare ticsit — are, probabil, trei, patru sute de pasageri — și totuși zboară la o înălțime de peste o mie cinci sute de metri, privind bietele noastre persoane cu un dispreț suveran.

Cu toate astea, o sută cincizeci sau chiar trei sute de kilometri pe oră nu e de loc mult. Îți amintești viteza cu care mergeam pe calea ferată străbătînd continentul kanadin? Patru sute cincizeci de kilometri pe oră, cel puțin... Asta se cheamă cu adevărat să călătorești! Și totuși nu vedeam nimic; n-aveam nimic de făcut decît să flirtăm, să ne amuzăm și să dansăm în saloanele magnifice. Îți amintești ce stranie senzație aveam privind intîmplător obiectele de afară? Totul părea nemișcat, dintr-o singură bucată.

În ce mă privește, nu pot să spun că nu preferam să călătoresc cu trenul mai puțin rapid care nu făcea decît o sută cincizeci pe oră. În el, cel puțin, aveam ferestre de sticlă, pe care aveam chiar dreptul să le ținem deschise și puteam să ne bucurăm de o vedere mai mult sau mai puțin distinctă a peisajului...

Pandit declară că itinerarul marii căi ferate kanadine trebuie să fi fost trasat în parte acum circa nouă sute de ani! De fapt, el afirmă chiar că urmele reale ale unei linii sînt încă vizibile, urme care pot fi situate în perioada respectivă. Linia, după cîte se vede, nu era decît dublă; a noastră, după cum știi, are douăsprezece curente de circulație și încă trei sau patru sînt în pregătire.

Vechile şine sînt foarte subţiri şi aşezate atît de aproape unele de altele încît, după considerentele moderne, asta pare cu totul imprudent, dacă nu extrem de periculos. Lărgimea actuală a liniei — douăzeci de metri — abia dacă oferă garanţiile de siguranţă necesare.

5 aprilie

Sînt aproape moartă de plictiseală. Pandit este singurul om cu care pot să stau de vorbă pe bord, dar bietul şi dragul de el nu poate discuta decît despre vremurile trecute. Şi-a petrecut întreaga zi încercînd să mă convingă că vechii amrikani se guvernau ei înşişi ! A mai auzit cineva o asemenea absurditate ?...

Se relatează că prima împrejurare care a tulburat, în mod deosebit, consimţămîntul plin de încîntare al filozofilor constructori ai acestei „Republici" a fost descoperirea senzaţională că sufragiul universal dădea loc unor manevre frauduloase. Astfel, un număr dorit de sufragii putea fi atribuit cutărui sau cutărui candidat de către un partid căruia îi era de ajuns să fie destul de scelerat pentru a nu se ruşina de fraudă — şi asta fără ca frauda să poată fi împiedicată sau măcar descoperită. Un minimum de reflecţie în urma acestei descoperiri a fost de ajuns pentru a face evidente consecinţele unei asemenea stări de lucruri...

6 aprilie

Noaptea trecută am avut o splendidă viziune a stelei alfa din constelaţia Lirei, al cărei disc, în luneta căpitanului nostru, se vede sub un unghi de jumătate de grad, dînd impresia soarelui privit cu ochiul liber pe timp de ceaţă. Cu toate că e mult mai mare decît Soarele nostru, alfa din constelaţia Lirei îi seamănă foarte mult prin petele şi atmosfera sa, ca şi din multe alte puncte de vedere. După cum mi-a spus Pandit, abia în secolul trecut am început să înţelegem relaţia binară dintre aceste două astre. Mişcarea vizibilă a sistemului nostru în spaţiu era (oricît ni s-ar părea de straniu) raportată la o orbită împrejurul unei enorme stele situate în centrul Galaxiei.

7 aprilie

Noaptea trecută ne-am continuat distracţiile astronomice. Am avut o frumoasă viziune a celor cinci asteroizi ai lui Neptun şi am observat cu mare interes aşezarea unei grinzi enorme pe două praguri în noul templu al lui Dafne de pe Lună. Era amuzant să

ne gîndim că făpturi atît de delicate ca seleniţii şi semănînd atît de puţin cu oamenii dovedesc, în mecanică, o ingeniozitate atît de superioară ingeniozităţii noastre. Era greu de asemenea să ne imaginăm că masele enorme minuite cu atita uşurinţă de aceste creaturi sînt atît de uşoare pe cît ne afirmă raţiunea.

8 aprilie

Evrika ! Pandit nu mai poate de bucurie. Un balon din Kanada a comunicat cu noi astăzi şi ne-a aruncat pe bord mai multe ziare proaspete ; ele cuprind ştiri extrem de curioase privitoare la antichităţile kanadine sau mai curînd amrikane. Ştii, cred, că locuitorii pregătesc de cîteva luni terenul pentru construcţia unei noi fîntîni în Paradis, parcul preferat al Împăratului. Literal vorbind, Paradis a fost totdeauna o insulă, ceea ce înseamnă că granița lui nordică a fost totdeauna (atît de departe în trecut cît avem documente) un mic rîu sau mai curînd un braţ de mare foarte îngust. El a fost mărit cu încetul pînă la lărgimea lui actuală : o mie cinci sute de metri. Insula are o lungime de cincisprezece kilometri ; lărgimea ei e foarte schimbătoare. Acum aproximativ opt sute de ani, întreaga ei suprafaţă era (după spusele lui Pandit) acoperită de case strîns lipite între ele, unele avînd pînă la douăzeci de etaje, terenul fiind considerat — dintr-un motiv cu totul inexplicabil — ca fiind deosebit de preţios tocmai în această regiune. Totuşi, dezastruosul cutremur de pămînt din anul 2050 a distrus atît de teribil oraşul (căci era aproape prea mare pentru a putea fi numit un sat), încît cei mai neobosiţi dintre arheologii noştri n-au fost niciodată în măsură să obţină de acolo destule mărturii (sub formă de monede, medalii sau inscripţii) pe care să clădească fie şi umbra unei teorii despre moravurile şi datinile băştinaşilor. Tot ceea ce ştim despre ei, sau aproape tot ceea ce ştim pentru moment, este că făceau parte din tribul sălbatic al Knickerbocker-ilor care infesta continentul pe vremea descoperirii sale de către Recorder Riker, un cavaler al Liniii de Aur. Ei nu erau totuşi de loc barbari şi cultivau artele şi chiar ştiinţele, după o metodă cu totul proprie. Se spune că erau foarte subtili din multe puncte de vedere, dar că erau victime ale unei stranii monomanii care-i împingea să construiască ceea ce, în vechiul dialect amrikan, se numeau „biserici" — un fel de pagode închinate cultului a doi idoli cunoscuţi sub numele de Bogăţie şi Modă. Pînă la urmă, se spune, nouă zecimi din insulă n-au mai fost decît o biserică...

Pe de altă parte, femeile erau deformate în chip straniu de o protuberanţă naturală a regiunii situate exact unde se termină şalele — cu toate că, cu totul inexplicabil, această diformitate era socotită ca unul dintre cele mai de dorit atribute ale frumuseţii,

Pe scurt, aceste cîteva amănunte constituie aproape tot ceea ce ne-a parvenit în legătură cu vechil Knickerbocker-i. Se pare totuşi că, săpînd în mijlocul grădinii Împăratului (grădină care, după cum ştii, acoperă întreaga insulă), cîţiva lucrători au scos la iveală un bloc cubic de granit, cioplit în mod evident cu dalta şi cîntărind mai multe sute de kilograme. Era în bună stare, nefiind decît puţin atins de zguduitura care l-a îngropat. Pe una dintre feţele lui se afla o placă de marmură cu (imaginează-ţi !) o inscripţie — o inscripţie descifrabilă. Pandit e în culmea încîntării. Desprinzîndu-se placa, a apărut o cavitate, cuprinzînd o casetă de plumb cu diverse monede, o lungă listă de nume, mai multe documente semănînd cu jurnalele, precum şi alte lucruri de un imens interes pentru un arheolog. E în afară de orice îndoială faptul că toate aceste obiecte sînt autentice relicve amrikane, aparţinînd tribului Knickerbocker-ilor. Ziarele aruncate pe bordul nostru sînt pline de facsimile ale monedelor, manuscriselor, caracterelor tipografice etc. Copiez pentru tine, ca să te distrez, inscripţia knickerbocker de pe placa de marmură :

ACEASTA PIATRA UNGHIULARA
A UNUI MONUMENT ÎN
MEMORIA LUI
GEORGE WASHINGTON
A FOST PUSA
CU CEREMONIALUL
CUVENIT ÎN A 19-A ZI
A LUNII OCTOMBRIE 1847,
ANIVERSAREA
CAPITULARII
LORDULUI CORNWALLIS
ÎN FAŢA GENERALULUI WASHINGTON
LA YORKTOWN, ÎN ANUL 1781,
SUB AUSPICIILE
ASOCIAŢIEI ORAŞULUI
NEW YORK
PENTRU MONUMENTUL LUI
GEORGE WASHINGTON

Traducerea literală e făcută chiar de Pandit, așa că nu poate fi vorba de o greșeală. Din cele cîteva cuvinte astfel păstrate spicuim cîteva cunoștințe importante și nu cel mai lipsit de interes e faptul că, acum o mie de ani, monumentele reale căzuseră în desuetudine — după cum era firesc —, oamenii mulțumindu-se, cum facem și noi astăzi, cu o simplă indicare a intenției de a ridica un monument la o dată viitoare nedeterminată. O piatră unghiulară era așezată cu grijă „singură și solitară" (iartă-mă că-l citez pe marele poet amrikan Benton !) ca mărturie a acestei intenții mărinimoase.

Pe de altă parte, după această inscripție putem stabili foarte precis locul și obiectul marii capitulări în cauză, ca și modul în care a fost efectuată. Locul era Yorktown (oriunde s-ar fi putut afla localitatea aceasta), iar obiectul era lordul Cornwallis (fără îndoială, un bogat negociant de grine [1]). El este cel care a capitulat. Ne întrebăm doar ce interes au avut sălbaticii ca el să capituleze. Dar cînd ne gîndim că acești sălbatici erau fără nici o îndoială canibali, ajungem la concluzia că își propuneau să facă din el cîrnați. Cît despre felul în care s-a făcut capitularea, nici un limbaj nu poate fi mai explicit : lordul Cornwallis a capitulat (pentru a fi transformat în cîrnați) „sub auspiciile Asociației pentru Monumentul lui George Washington" — desigur, o instituție caritabilă pentru punerea pietrelor unghiulare...

Dar, Domnul să mă aibă în grijă ! Ce se întîmplă ?... Ah, da... balonul s-a dezumflat și vom face un plonjon în ocean. Nu mai am deci decît timpul să adaug că, după o examinare grăbită a facsimilelor publicate de jurnale, observ că figurile marcante printre amrikanii din acea epocă erau un oarecare John, fierar [2], și un oarecare Zacckary, croitor [2].

La revedere, dragă prietenă. N-are importanță dacă vei primi sau nu aceste rînduri, căci scriu numai pentru propriul meu amuzament. Am să pun totuși foile într-o sticlă pe care am s-o astup și am s-o arunc în ocean.

Veșnic a ta,
Pandita

În romînește de HORIA BANU

---

[1] În limba engleză, „corn" înseamnă porumb.
[2] Joc de cuvinte : „Smith" și „Taylor" sînt nume proprii, însemnînd totodată „fierar" și „croitor".

Sonet ştiinţei

Ştiinţă! Fiică-a Timpului bătrîn!
Tu totul schimbi mereu, din fir-a-păr.
Poetului smulgi inima din sîn —
Vultur cu-aripi severe, de-adevăr.

Cum te-ar iubi? Ce laudă să-ţi dea
Cînd nu-l mai laşi în drum rătăcitor,
Cînd el comoara-n cer şi-o căuta
Şi l-ai oprit, deşi ţîşnise-n zbor?

N-ai frînt Dianei falnicul ei car?
Driada din păduri n-ai izgonit
Să-şi cate cuib sub alt senin stelar?

Naiadele din ape n-ai răpit?
Pe elfi din crîng? Iar mie-un vis de vară,
Sub tamarinzi ce-n floare se-nfăşoară?

În româneşte de MIHU DRAGOMIR

Sonet ştiinţei *(în original* Sonnet — To Science) *a văzut lumina tiparului în volumul* Al Aaraaf, Tamerlane and Minor Poems, *Baltimore, 1829.*

Tărîm de basm

Văi negre, ape viorii,
Păduri ca norii plumburii,
Fantasme ce nu se discern
Sub lacrimi picurînd etern.
Mari lune ce cresc şi dispar
Iară şi iară şi iar,
În ale nopţii clipe line,
Schimbîndu-şi locul pentru veci,
Şi sting stelarele lumine
Cu suflul feţei lor cei reci.

Şi-n timp ce miezul nopţii bate
Cea mai întunecată lună
(Ce dintre specii cercetate
A fost găsită cea mai bună)
Se lasă jos, mai jos şi încă
Cu centrul rezemat de-o stîncă,
Ce peste munţi se-naltă, pisc,
În timp ce uriaşu-i disc
Coboară-n falduri largi, bogate,
Peste cătune şi palate,
Oriunde-ar fi, pe fiecare,
Pe codrii mîndri şi pe mare,
Pe spirite ce trec în zbor,
Pe orice lucru-nvins de dor,
Şi le îngroapă spre hodină
În labirintu-i de lumină.
Şi-atunci, enorm, oh ce enorm,
E sufletul cu care dorm.
Cu zorii, ele se ridică,
Şi maramele lunare
Suie-n ceruri pe-o aripă
C-un avînt vijelios,
Ca... un lucru oarecare
Sau un palid albatros.
Şi nu se mai slujesc de lună
Drept ceea ce fusese bună,
Videlicet [1] drept cort
(Extravagant spre acest port!)
Atomii ei, deci, se desfoaie
Într-un torent de ploaie,
Din care fluturii pămîntului
Ce fug la cer pe crugul vîntului
Şi se întorc în lume iar
(Făpturi in veşnică risipă!)
Ne mai aduc o mostră doar
Pe tremurata lor aripă

În romîneşte de DAN BOTTA

Tărim de basm *(în original* Fairy-Land) *a văzut lumina tiparului în volumul* Al Aaraaf, Tamerlane and Minor Poems, *Baltimore, 1829.*

[1] Adică (în limba latină, în original).

Un vis

În nălucirile nopţii sumbre
Visam la bucuria de mult plecată,
Cînd un vis treaz şi fără umbre
Mi-a lăsat inima sfîşiată.

Ah ! ce înseamnă un vis de zi
Pentru acel al cărui ochi apleacă
Pe toate din jur raze tîrzii
Ce doar spre trecut vor să petreacă !

Cînd acest vis sfînt, acest vis sfînt
(În timp ce toată lumea cîrtea)
A fost o lumină ce-n vaiet de vînt
Singuratic suflet călăuzea.

Prin furtună şi noapte începu să crească
Lumina de departe pînă se ivi ;
Ce putea mai pur să lucească
În a adevărului stea de zi ?

În romîneşte de EMIL GULIAN

Un vis *(în original* A. Dream) *a văzut lumina tiparului în volumul* Tamerlane and Other Poems, *Boston, 1827.*

O pogorîre în Maelström

Ajunsesem pe creasta celei mai înalte stînci. Cîteva minute bătrînul păru prea istovit ca să poată vorbi.

— Nu e mult timp, spuse el într-un tîrziu, de cînd aş fi putut şi eu să vă fiu călăuză pe drumul ăsta, întocmai ca şi fiul meu cel mai mic. Dar am trecut acum trei ani printr-o încercare cum niciodată n-a mai trecut vreun muritor sau, mai bine zis, a fost o întîmplare dintre acelea cărora nimeni nu le-a supravieţuit ca s-o povestească. Iar cele şase ceasuri de groază cumplită pe care le-am trăit mi-au zdruncinat şi sufletul, şi trupul. Mă credeţi foarte bătrîn, dar nu sînt chiar aşa. A fost de ajuns o singură zi — chiar mai puţin — ca părul ăsta, din negru ca tăciunele, să albească de tot...

...După alte cîteva clipe, priveliştea se schimbă cu desăvîrşire. Faţa mării se netezi oarecum şi viltorile pieriră pe rînd, în timp ce se iveau trîmbe lungi de spumă acolo unde nu fuseseră văzute de loc mai înainte. În cele din urmă, aceste trîmbe de spumă, ce se întindeau pînă departe şi se contopeau între ele, luară şi ele mişcarea rotitoare a vîrtejurilor care se îmblînziseră, şi din miezul lor păru că ia naştere o altă viltoare, mai vastă. Deodată, pe neaşteptate, ea luă neîndoielnic şi vădit fiinţă, lărgindu-se într-un cerc de mai mult de o milă diametru. Marginea vîrtejului era tivită cu un brîu de spumă sclipitoare, dar din ea nici o părticică nu aluneca în gura groaznicei pîlnii ; pe dinăuntrul ei, atît cît puteai măsura cu ochii, era un perete de apă neted, lucios şi negru ca smoala, înclinat faţă de orizont într-un unghi de vreo patruzeci şi cinci de grade şi care se învîrtea jur împrejur nebuneşte, cu o mişcare piezişă şi sfîriitoare, trimiţînd în văzduh glasul său înfiorător — răcnet şi urlet totodată, aşa cum n-a înălţat nicicînd către cer măreaţa cascadă a Niagarei în zbuciumul prăbuşirii ei.

Muntele se cutremura pînă în temelii şi stînca se zguduia. M-am aruncat cu faţa în jos şi, din cale-afară de tulburat, m-am agăţat de iarba măruntă.

— Asta nu poate fi, spusei într-un tîrziu bătrînului, **nu poate fi** altceva decît vîrtejul cel mare al Maelströmului.

— Aşa i se zice cîteodată, rosti el. Noi, norvegienii, îl numim Moskoestrœm, după insula Moskoe, care e la jumătatea drumului.

Obişnuitele descrieri ale acestui vîrtej nu mă pregătiseră de fel pentru cele ce vedeam acum... Unele încercări de a explica

fenomenul, care mi se păruseră la citire mai vrednice de credință, după cît îmi amintesc, luau acum o înfățișare cu totul deosebită și nu mă mai mulțumeau. Ideea îndeobște recunoscută e că vîrtejul acesta dimpreună cu alte trei mai mici dintre insulele Ferroe[1] „nu au altă pricină decît mișcarea valurilor, care se înalță și recad, la vremea fluxului și a refluxului, ciocnindu-se de un rînd de stînci și faleze. Apele, astfel stăvilite, se reped ca o cataractă ; și cu cît se ridică mai sus mareea, cu atît mai adîncă îi este căderea ; și urmarea firească este un sorb sau un vîrtej, a cărui neasemuită putere de absorbire e îndeajuns de bine cunoscută din alte experiențe mai mărunte". Acestea sînt cuvintele cuprinse în **Encyclopaedia Britannica**...

— Acum, că v-ați uitat bine la vîrtej, îmi spuse bătrînul, dacă o luați de-a bușilea pe după o stîncă și vă găsiți un loc ferit de vînt și de zgomotul valurilor, am să vă istorisesc o întîmplare care o să vă încredințeze că știu și eu ceva despre Moskoeström.

M-am așezat așa cum dorea, iar el a început :

— Acum cîtva timp aveam dimpreună cu cei doi frați ai mei o barcă puntată de vreo șaptezeci de tone, cu velatură de goeletă. De obicei ne duceam cu ea ca să pescuim printre insule, dincolo de Moskoe, în apropiere de Vurrgh... Totuși, aici, printre stînci, sînt anume locuri care dau pește din felurile cele mai alese și mult mai din belșug ; așa că noi prindeam într-o singură zi atît cît alții mai sfielnici în meserie n-ar fi putut aduna nici într-o săptămînă. De fapt era un fel de socoteală nebunească, în care ne puneam viața în primejdie în loc să muncim și în care curajul ținea loc de capital...

Nu vă mai spun nici a zecea parte din greutățile pe care le-am îndurat „la grinduri"... e un loc rău, în care, chiar și pe vreme bună, nu trebuie să te bagi, dar totdeauna găseam un mijloc să fugim de gheara Moskoeströmului fără să pățim nimic, cu toate că am fost uneori cu sufletul la gură cînd s-a întîmplat să ne aflăm acolo cu un minut prea devreme sau prea tîrziu față de acalmia dintre flux și reflux. Uneori vîntul nu era așa de puternic cum ni se păruse nouă la plecare, și atunci mergeam mai încet decît am fi dorit, iar curentul nu ne lăsa să ne cîrmim barca. Fratele meu cel mare avea un fecior de 18 ani. Aveam și eu doi băieți zdraveni. Ne-ar fi prins bine în astfel de împrejurări — fie la rame, fie mai apoi la pescuit —, dar, oricum, cu toate că noi înfruntam primejdia, nu ne lăsa inima să-i expunem și pe cei tineri, fiindcă, la urma urmei, e lucru știut că era primejdie de moarte, iată adevărul.

Peste cîteva zile se împlinesc trei ani de cînd s-au întîmplat cele ce vă povestesc...

Noi trei, adică cei doi frați ai mei și cu mine, am trecut printre insule pe la orele 2 după-amiază și în curînd am umplut barca noastră cu pește de soiul cel mai bun și cu toții ne-am dat

---

[1] Este vorba de Arhipelagul Faeroerne (sau Faroer), situat în Oceanul Atlantic între Anglia și Islanda.

seama că în acea zi era mai din belşug ca niciodată. **După ceasul meu** era tocmai 7 cînd am ridicat ancora şi am luat-o spre casă, în aşa fel ca să trecem partea cea mai primejdioasă a curentului în răgazul de acalmie care ştiam că o să fie la 8.

Am pornit cu un vînt bun din tribord, am plutit o bucată de vreme cu mare iuţeală şi nici nu ne gîndeam la vreo primejdie, fiindcă, într-adevăr, ni se părea că nu aveam de ce să ne temem. Deodată am fost împinşi înapoi de o răbufnire de vînt, dinspre Helseggen. Era ceva cu totul neobişnuit, ceva ce nu ni se întîmplase niciodată, şi m-am simţit niţel îngrijorat, fără să ştiu prea bine de ce. Am pus barca în vînt, dar n-am putut ţine drumul spre vîrtejuri, şi era tocmai să propun să ne întoarcem la ancoră cînd, privind înapoi, am văzut un nor ciudat, arămiu, care acoperea tot orizontul şi creştea cu o repeziciune uluitoare.

Între timp, briza care ne purtase a căzut şi ne-am pomenit în calm plat, iar curenţii ne împingeau de colo pînă colo. Totuşi, această stare de lucruri a durat prea puţin pentru a mai avea răgaz să ne gîndim. În mai puţin de un minut, furtuna se abătu asupra noastră, în mai puţin de două minute, cerul se acoperi în întregime şi se făcu deodată atît de întuneric, că nici nu ne mai vedeam unul pe altul în barcă printre stropii de spumă care ne loveau.

A încerca să descriu uraganul care a bîntuit atunci ar fi o nebunie. Nici cel mai bătrîn lup-de-mare din toată Norvegia n-a trecut prin aşa ceva. Strînsesem pînzele mai înainte de a ne fi înhăţat furtuna. Dar, la cea dintîi răbufnire, amîndouă catargele au fost smulse peste bord, de parcă ar fi fost tăiate, arborele cel mare tîrînd cu sine şi pe fratele meu cel mai tînăr, care, ca să fie mai sigur, se agăţase de el.

Acum barca noastră era ca un fulg, cel mai uşor ce fusese vreodată pe ape. Avea o punte dreaptă[1], afară de un mic tambuchiu la pupă, şi de obicei noi închideam tambuchiul ăsta cînd trebuia să trecem prin Strŏm, ca o măsură de prevedere împotriva mării în clocot. Dar în împrejurarea de faţă ne-am fi înecat numaidecît, căci vreme de cîteva clipe am fost scufundaţi de-a binelea. Nu-mi dau seama cum de a scăpat fratele meu mai mare din prăpădul ăsta, fiindcă nu am avut niciodată prilejul să mă lămuresc. Cît despre mine, de îndată ce dădui drumul arborelui trinchet, mă aruncai lat pe punte, cu picioarele sprijinite în parapetul îngust al provei, cu mîinile încleştate de un tachet[2] de la piciorul trinchetului. Doar un îndemn lăuntric m-a împins să fac asta — şi era fără îndoială cel mai bun lucru de făcut —, căci eram prea tulburat ca să pot cugeta.

După cum am spus, vreme de cîteva clipe am fost cu totul potopiţi, şi în tot răstimpul acesta îmi ţinui răsuflarea şi mă agăţai de tachet. Cînd n-am mai putut îndura m-am ridicat în genunchi, ţinîndu-mă zdravăn cu mîinile, şi mi-am scos capul

[1] Pe care nu se află nici o suprastructură (dunetă, castel central etc.).

[2] Suport în formă de T, fixat pe punte sau pe parapet; de el sînt legate parîmele cu care se manevrează pînzele.

afară. Chiar în clipa aceea, mica noastră navă s-a scuturat ca un cîine care iese din apă şi, în felul acesta, s-a înălţat niţel deasupra valurilor. Tocmai încercam să lupt cu buimăceala care mă cuprinsese şi să-mi vin în fire ca să văd ce era de făcut, cînd deodată simţii că mă apucă cineva de braţ. Era fratele meu mai mare, şi inima îmi tresări de bucurie, fiindcă eram sigur că fusese tîrît peste bord; dar în clipa următoare bucuria se prefăcu în groază; căci îşi lipi gura de urechea mea şi-mi răcni un singur cuvînt: „Moskoeström!"

Nimeni nu va şti niciodată ce-am simţit în clipa aceea. M-am cutremurat din creştet pînă în tălpi, de parcă m-ar fi scuturat cele mai năprasnice friguri. Ştiam destul de bine ce voia să spună cu această singură vorbă; ştiam ce dorea să mă facă să înţeleg. Vîntul care ne purta acum ne ducea drept înspre vîrtejul Strömului, şi nimic nu ne mai putea mîntui!...

Între timp, furia dintîi a furtunii se potolise sau poate că nu o mai simţeam, gonind înaintea ei, dar, orişicum, apele, care la început erau stăpînite de vînt şi se întindeau netede şi spumegînde, se ridicau acum în valuri înalte cît munţii. Şi pe cer se petrecuse o schimbare ciudată. Împrejurul nostru, în orişice parte, era negru ca smoala, dar chiar deasupra noastră se ivi deodată un petic rotund de cer senin, atît de senin cum nu mi-a fost dat să văd — de un albastru închis şi cald —, şi prin el scînteia luna plină, cu o strălucire pe care nu i-o cunoscusem niciodată. Lumina totul în jurul nostru pînă în cele mai mici amănunte, dar, doamne sfinte!, ce privelişte i-a fost dat să lumineze!

Încercai apoi o dată sau de două ori să vorbesc cu fratele meu, dar zgomotul, fără să înţeleg de ce, crescuse în aşa măsură că nu l-am putut face să audă un cuvînt, cu toate că răcneam în urechea lui din ce în ce mai tare. Clătină atunci din cap, palid ca un mort, şi-şi ridică un deget, ca şi cum ar fi spus: „Ascultă!"

La început nu m-am dumirit ce vrea să spună, dar deodată îmi fulgeră prin minte un gînd îngrozitor. Scosei ceasul din buzunar. Stătuse. La lumina lunii mă uitai la cadran şi, zvîrlindu-l departe în ocean, am izbucnit în lacrimi. **Se oprise la 7! Trecuse răstimpul de acalmie, şi vîrtejul Strömului se dezlănţuise în întreaga lui furie!...**

N-au trecut mai mult de două minute cînd deodată simţii că valurile se potolesc şi că sîntem învăluiţi în spumă. Corabia a virat pe neaşteptate la bord şi apoi s-a năpustit în noua direcţie ca un fulger. În aceeaşi clipă, urletul asurzitor al apei s-a pierdut cu totul într-un fel de ţipăt ascuţit — un sunet de care ţi-ai putea da seama închipuindu-ţi supapele cîtorva mii de vapoare care şi-ar slobozi aburii toate deodată. Ne găseam în brîul clocotitor de spumă care mărgineşte totdeauna vîrtejul. Mă gîndeam, desigur, că minuta următoare o să ne scufunde în abis, înăuntrul căruia nu puteam vedea prea lămurit, din pricina uluitoarei iuţeli cu care eram împinşi înainte. Barca nu părea cituşi de puţin că se scufundă în apă, ci numai că zboară, ca o băşică

de aer, la fața vîltorii. La tribord aveam vîrtejul, iar la babord, largurile oceanului pe care-l părăsisem. Se înălța între noi și zare, ca un zid zbuciumat și înalt.

Ar putea să pară ciudat, dar acum, că ne aflam chiar în gura prăpastiei, eram mai liniștit decît atunci cînd abia ne apropiam de ea. După ce mă hotărîsem să nu mai nădăjduiesc nimic, mă dezbărasem aproape cu totul de groaza care mă făcuse neom. Pesemne că deznădejdea îmi încordase nervii...

Nu pot să spun de cîte ori ne-am rotit pe acel brîu de apc. De aproape o oră goneam mereu jur împrejur, mai mult zburînd decît plutind. Pătrundeam din ce în ce mai adînc în inima vîrtejului și mai aproape, tot mai aproape de groaznicul lui povîrniș dinăuntru. În răstimpul acesta nu slăbisem din mîini tachetul. Fratele meu era la pupă, ținîndu-se de un butoiaș de apă gol, care fusese legat zdravăn sub habitaclu [1]. Era singurul lucru de pe punte care nu fusese măturat peste bord cînd furtuna se abătuse asupră-ne întîia oară. Cînd ne apropiarăm de marginea puțului lăsă butoiul și se îndreptă spre tachet, de pe care, în groaza lui de moarte, se străduia să-mi descleștezc mîinile, acesta nefiind destul de mare ca să poată fi înșfăcat de amîndoi. Niciodată n-am simțit o durere mai adîncă decît în clipa cînd l-am văzut că încearcă o asemenea faptă, deși îmi dădeam seama că nu era în toate mințile cînd o săvîrșea ; spaima și nu altceva făcuse din el un nebun furios. Nu m-am gîndit totuși să mă iau la întrecere cu el. Știam că e totuna care dintre noi îl apucă, astfel că i-am lăsat lui tachetul și m-am dus la butoiașul de la pupă. Nu mi-a fost prea greu s-ajung acolo, căci barca zbura jur împrejur cu destulă tărie și drept pe chilă, împinsă doar încoace și încolo de uriașele rotocoale și bulboane ale vîrtejului. De-abia mă adăpostisem bine în locul meu cel nou cînd deodată ne-am aplecat cumplit la tribord și ne-am năpustit orbește în abis...

Simțind iureșul amețitor al coborîșului, m-am încleștat dintr-o dată mai tare de butoiaș și am închis ochii. Vreme de cîteva clipe n-am îndrăznit să-i mai deschid, căci așteptam pe dată prăpădul și mă minunam că nu mă aflu încă în luptă de moarte cu apele. Dar clipă trecea după clipă și trăiam încă. Impresia de cădere încetase, și mișcarea corăbiei semăna cu cea de mai înainte, din brîul de spume, cu deosebirea că eram mai aplecați pe o coastă. Am prins curaj și m-am uitat în preajmă-mi încă o dată.

N-am să uit cît oi trăi fiorii de spaimă, de groază și de admirație ce m-au străbătut cînd am privit în jurul meu. Barca părea că stă agățată ca prin vrajă la jumătatea drumului, pe fața lăturalnică a unei pîlnii de o mărime uriașă și nespus de adîncă, ai cărei pereți cu totul netezi ar fi părut de abanos de n-ar fi fost iuțeala cumplită cu care se roteau și lumina strălucitoare și groaznică pe care o răsfrîngeau atunci cînd din ochiul deschis între nori — de care v-am mai spus — razele lunii pline se

[1] Locașul busolei.

revărsau intr-un şuvoi de aur şi de slavă pe muchiile negre, departe, pînă in tainiţele de nepătruns ale abisului.

La început am fost mult prea tulburat ca să-mi pot da bine seama de ceva. Această izbucnire luminoasă, de o cumplită măreţie, a fost singurul lucru pe care l-am văzut. Totuşi, cînd mi-am venit puţin în fire, mi-am aruncat ochii fără voie în jos. Din pricina felului cum barca noastră atîrna pe suprafaţa înclinată a vîrtejului, puteam privi în partea asta nestingherit. Era drept pe chilă, adică puntea ei făcea un plan paralel cu cel al apei, dar aceasta avea o înclinare de mai mult de patruzeci şi cinci de grade, astfel că părea că stăm canarisiţi[1] pe o coastă. Cu toate acestea, nu se putea să nu-mi dau seama că nu mi-era mai greu să mă ţin şi să mă sprijin în această poziţie decît dacă ar fi fost vorba de un plan orizontal. Asta se datora, pesemne, vitezei cu care ne roteam.

Razele lunii păreau că cercetează pînă şi străfundul adîncului abis; nu puteam însă zări nimic desluşit din pricina ceţii dese ce învăluia totul şi deasupra căreia se desfăşura un minunat curcubeu, arcuit ca acea punte îngustă şi şubredă despre care spun musulmanii că ar fi singura legătură între timp şi veşnicie. Ceaţa sau spuma aceasta se datora, fără îndoială, înaltelor ziduri care se întîlneau la capătul de jos al pîlniei şi se izbeau între ele. Dar urletul care se ridica din negură spre ceruri nu mă încumet să-l descriu.

Lunecînd mai întîi de pe brîul de spume în prăpastie, ne-am pomenit la o mare depărtare de povîrniş. Dar, de-aici înainte, coborîrea noastră n-a mai semănat cîtuşi de puţin cu începutul. Ne învîrteam mereu în cercuri, dar nu cu o mişcare regulată, ci în salturi şi volte ameţitoare... Cu fiece rotire coboram mai mult în abis, coborîre înceată, dar foarte vădită.

Uitîndu-mă împrejur pe nemărginitul deşert al apelor de abanos ce ne purtau, mi-am dat seama că barca noastră nu era singurul lucru ce căzuse în îmbrăţişarea vîrtejului. Deasupra şi dedesubtul nostru se vedeau sfărîmături de nave, bucăţi mari de cherestea, trunchiuri de copaci şi alte lucruri mai mărunte, ca mobile de casă, lăzi sparte, butoale şi bîrne. V-am mai povestit despre felul cum spaima mea dintîi se prefăcuse într-o curiozitate nefirească. Ea părea că sporeşte pe măsură ce mă apropiam mai mult de groaznicul meu sfîrşit. Începui acum să cercetez cu o ciudată luare-aminte nenumăratele lucruri ce pluteau în preajma noastră...

M-am dus cu gîndul la rămăşiţele plutitoare, atît de felurite, semănate pe toată coasta Lofodenelor şi care au fost sorbite şi apoi aruncate departe de Moskoeström. Mai toate erau sfărîmate într-un chip nemaipomenit, sfîrtecate şi zdrobite de parcă ar fi fost pline de schije, dar mi-am adus aminte lămurit că unele dintre ele nu păreau de loc vătămate. Nu-mi puteam da seama de această deosebire decît presupunînd că bucăţile sfărîmate erau

[1] Inclinaţi pe o coastă.

cele ce fuseseră **cu totul sorbite**, iar celelalte intraseră în vîrtej într-un răstimp tîrziu al mareei sau coborîseră din cine știe ce pricină atît de încet după ce intraseră, încît n-au apucat să ajungă la fund înainte de întoarcerea fie a fluxului, fie a refluxului. M-am gîndit că ar fi cu putință ca în această împrejurare ele să fie din nou rostogolite la nivelul oceanului, fără a împărtăși soarta celor ce-au pătruns mai devreme sau au fost înghițite mai repede. Totodată am mai făcut și trei observații însemnate. Întiia a fost că, îndeobște, cu cît un lucru era mai mare, cu atît cobora mai repede; cea de-a doua, că între două mase de mărime egală, una sferică și cealaltă **de o formă oarecare**, viteza de coborîre a celei sferice era mai mare; a treia, că între două mase de volum egal, una cilindrică și cealaltă de o formă oarecare, cilindrul era absorbit cel mai încet...

Un fapt tulburător venea să-mi întărească și mai mult aceste observații și nu-mi dădea pace pînă nu le adeverea; și anume că la fiecare rotire a noastră treceam pe lîngă ceva ce semăna a butoi sau pe lîngă vergile sau catartul unei corăbii și că între timp multe dintre aceste lucruri care fuseseră la același nivel cu noi, cînd mi-am aruncat întiia oară ochii asupra minunățiilor vîrtejului, erau acum cu mult deasupra noastră și păreau că s-au clintit prea puțin de pe locul lor de la început.

Nu am stat multă vreme la îndoială, am hotărît să mă leg zdravăn de butoiul pe care-l strîngeam în brațe, să-l desfac de lîngă habitaclu, de care era prins, și să mă arunc dimpreună cu el în mare. Am atras — prin semne — atenția fratelui meu, arătînd spre butoaiele care pluteau pe lîngă noi, și am recurs la tot ce-mi sta în putință să-l fac să priceapă ce aveam de gînd. În cele din urmă am crezut că a înțeles ce urmăream, dar, fie că o fi înțeles sau nu, a dat din cap cu deznădejde și n-a vrut să se urnească de la locul lui de lîngă tachet. Mi-era cu neputință să ajung pînă la el; situația critică nu-mi mai îngăduia nici un răgaz; și astfel, după o luptă cruntă cu mine însumi, m-am hotărît să-l las în voia soartei; m-am legat bine de butoi cu ajutorul frînghiilor care-l prinseseră de habitaclu și, fără să mai preget nici o clipă, m-am aruncat cu el în mare...

Nu trecuse un ceas de cînd părăsisem vasul cînd, după ce acesta coborîse la o mare depărtare sub mine, făcu trei sau patru năprasnice rotiri la rînd și, ducînd cu sine pe scumpul meu frate, se năpusti deodată orbește în hăul de spume, pe veci. Butoiul de care eram legat se lăsase nițel mai jos de jumătatea distanței dintre fundul vîltorii și locul unde sărisem peste bord, cînd se întîmplă o mare schimbare în înfățișarea vîrtejului. Pereții povîrniți ai uriașei pîlnii se făceau din clipă în clipă mai puțin pieziși. Treptat, rotirile sorbului se domoliră. Spumele și curcubeul pieriră pe nesimțite și fundul genunii păru că se ridică încet. Cerul era senin, vîntul căzuse și luna plină pogora strălucitoare spre apus cînd mi-am venit în fire pe apele oceanului, drept în fața coastei Lofodenelor, nițel mai sus de locul în care fusese vîrtejul lui Mos-

koeström. Era tocmai în ceasul de acalmie, dar, după uragan, marea mai ridica încă talazuri ca munții de înalte. Eram purtat cu o iuțeală năprasnică în puhoiul marelui curent și în cîteva clipe am fost zvîrlit la mal lîngă bancurile pescarilor. O barcă m-a cules de acolo, sleit de oboseală și fără de glas. Acum, că primejdia trecuse, eram mut din pricina amintirii grozăviilor îndurate...

În românește de ION VINEA

O pogorîre în Maelström (în original *A Descent into the Maelström*) a văzut lumina tiparului în mai 1841 în revista *Graham's Lady's and Gentleman's Magazine* din Philadelphia. Fragmentele traduse au fost luate din E. A. Poe *Scrieri alese*, vol. 1, Editura pentru literatură universală, 1963.

◇●◇

ION BARBU

O înșurupare în Maelström

Liberale pulsuri. Cîmp de săbii.
Tencuirii oarbe, garanții.
Lege egalînd lunula nävii
Timplelor de apă ce reții.

Aule. Exacte stări concave
Din extrema climă Edgar Poe,
Orgi! Și locuind aceste grabe:
Cer induit, străin ca un halo...

DINU MOROIANU

Ospăţ la Edgar Poe

În Boston se lăsase amurgul. Un vînticel răcoros adia dinspre larg. În casele mai întunecoase, luminile începură să se aprindă.

Pe strada Franklin, doi bărbaţi cu pelerine negre mergeau tacticoşi, oprindu-se din cînd în cînd — probabil cînd discuţia pe care o aveau cerca o explicaţie mai amănunţită din partea vreunuia dintre ei.

— Îţi spun şi-ţi repet, dragul meu Willy, Napoleon a pierdut bătălia de la Waterloo din cauza obezităţii sale. Uită-te la tablourile care-l înfăţişează după campania din Italia şi-o să vezi ce suplu, ce zvelt arată : ca o spadă, ca o flacără. Priveşte pe urmă tablouri care prezintă diverse aspecte din viaţa sa în ordine cronologică şi vei vedea cum, treptat, începe să se îngraşe, devenind pînă la urmă obez.

— Interesantă remarca dumitale, doctore.

— Cînd îţi spun că la bătălia de la Waterloo a adormit în timpul luptei, n-ai să mă crezi !

— Şi din ce cauză ?

— Din cauza obezităţii — fireşte ! Obezitatea încetineşte funcţiunile vitale..., se opri doctorul, ridicîndu-şi bastonul la subsuoară.

Şi după ce priviră amîndoi în urmă, nezărind siluetele celor care trebuiau să-i ajungă :

— Ascultă, doctore, vorbi Willy, reluîndu-şi mersul, ce-ai zice dacă ai auzi că mi-am vîndut tipografia ? Şi-l privi pe doctor foarte atent.

— Eu, îşi mîngîie doctorul bărbia, eu n-am ce spune. Doar Allan. Unde o să-şi tipărească lucrările ? Dar ce ţi-a venit, aşa, deodată... ?

— Îmi expiră contractul. La fiecare patru ani, în ziua de 1 aprilie îl reînnoim. Operaţia asta am făcut-o de trei ori... Vreau să mă retrag din afaceri. Am să-i vînd lui Joe partea mea.

— Şi eu care credeam că, după ce voi termina studiul asupra obezităţii lui Napoleon, o să mi-l editezi dumneata !

— Iată-i că vin ! anunţă Willy.

Într-adevăr, din celălalt capăt al străzii, doi oameni veneau la braţ, rîzînd zgomotos şi călcînd cam dezordonat.

— Voi sînteți? îi strigă Allan de departe. De cînd vă căutăm! Vă este sete? Uite, doctore, ia un gît de whisky de la mine ca să-ți vină inima la loc!

Cînd ajunseră în capătul străzii Franklin se opriră în fața unei case masive, cu zidurile înnegrite, avînd un demisol și un parter. Clădirea era cufundată în întuneric, cu obloanele ferestrelor trase și împrejmuită de un grilaj înalt cît un stat de om.

Toți locuitorii străzii Franklin o cunoșteau destul de bine. Chiar și copiii îți puteau spune că aici locuia Edgar Allan Poe. Femeile care stăteau acum la ferestrele caselor vecine știau că această casă este o moștenire de la o bătrînă mătușă ursuză și mai ales bogată, care a murit cu vreo cinci ani în urmă... Că domnul Poe ar fi vrut s-o vîndă chiar atunci, dar nu s-a găsit nimeni s-o cumpere. De ce? E o istorie lungă... Destul numai că tot Bostonul are credința că în clădirea aceasta bîntuie stafiile.

De aceea, noaptea, casa domnului Poe era ocolită. Ziua mai cutezau să intre îndeosebi copiii, care se jucau de-a v-ați ascunselea prin bălăriile curții, dar cum se lăsa amurgul clădirea era ocolită.

Allan se scotoci prin buzunare și vru să scoată cheia, dar Joe deschise poarta, dînd o lovitură cu piciorul. Grupul celor patru apucă pe o potecă printre bălării.

Împingînd o ușă de stejar frumos sculptată, cu un ornament de bronz în mijloc — un cap de leu, de botul căruia atîrna o verigă —, intrară în casă. Scîrțîitul balamalelor fu dintr-o dată acoperit de micunatul unei pisici și două licăriri verzui sticliră în întuneric.

— Oh, sărmana Betty, se înduioșă Allan, am uitat-o încuiată azi dimineață...

De îndată ce ușa fu deblocată, licăririle verzui lunecară repede printre picioarele oamenilor, trecînd pragul în curte.

Doctorul aprinse o brichetă, și atunci Allan luă un sfeșnic cu o lumînare. Străbătură holul și, trecînd în odaia alăturată, în sufragerie, Poe mai aprinse trei lumînări. Abia atunci Willy scoase un pachet pe care-l ținuse sub manta și-l așeză pe masă, rupîndu-i sfoara:

— Sper c-o să ne ajungă!

— Dragii mei, în calitate de gazdă... în sfîrșit... vă invit să puneți masa... Iată, în dulapul de colo sînt tacîmuri și veselă, mai jos o față de masă și niște pahare... Între timp, eu o să mă duc în bucătărie să fac niște sandvișuri... Nu, n-am nevoie de nici un ajutor! se împotrivi Allan, văzînd că Joe se ia după el.

Cei trei bărbați rămaseră singuri în sufragerie. Doctorul, preocupat de o idee, i se adresă iar lui Willy:

— Crezi sau nu crezi că corsicanul Napoleon Bonaparte a murit obez? Vei fi editorul meu doar.

— Ți-am spus că mă retrag din afaceri, doctore.

— Auzi, Joe, ce spune Willy?

Joe nu răspunse imediat, ci, luînd un sfeșnic, își aprinse pipa. Apoi, înecîndu-se cu fumul gros al tutunului:

— Glumeşte ! Dar s-a cam grăbit. Abia mîine este 1 aprilie, nu azi. Aşa că păcăleala...

— Hai să-l păcălim pe Allan, să-l mai înveselim puţin ! propuse doctorul. Să-l facem să uite de Cristina, că-i singur, că n-are pe nimeni.

★

Cristina nu locuia în Boston.

Venise într-o primăvară, acum trei ani, pentru cîteva luni, la unchiul ei, domnul consilier Robert, fiindcă mama ei se căsătorise a doua oară şi noul ei tată voia să guste primele luni de căsnicie în toată libertatea.

Adevărul era însă altul, dar Cristina nu l-ar fi mărturisit nici în ruptul capului. Cum să spună o fată că logodnicul ei, bărbatul în care-şi pusese toată speranţa, a părăsit-o?

Aşa că „domnişoara" Cristina venise la Boston să uite... Şi doamna consilier Robert începu să-şi deschisă casa şi, cum făcea nişte prăjituri mici, uscate, de kimen, care mergeau de minune la ceai, invitaţii ei n-o refuzau de cîte ori îi poftea după-amiezile. Cu vocea ei aspră şi aşa pieptoasă cum era, doamna consilier Robert avea totuşi înclinaţii pentru artă. La ceaiurile ei nu lipseau niciodată persoane care cîntau destul de bine la pian sau la vioară.

Uneori, domnişoara Cristina cînta şi ea. O dată însă a citit nişte versuri din Byron şi de atunci era mereu solicitată să citească versuri, fiindcă avea o dicţiune şi o intonaţie surprinzător de agreabile.

Într-o după-amiază fu invitat şi Allan.

S-a băut ceai, s-au ronţăit delicioasele prăjiturele şi s-a cîntat la pian. Pe urmă doamna consilier Robert a spus invitaţilor, care o rugau pe domnişoara Cristina să le recite un poem :

— De ce Cristina, tot Cristina ? În definitiv, ea nu-i nici poetă, nici artistă. Să ne citească domnul Poe versuri, fiindcă este specialist !

Domnişoara Cristina se apropie şi ea de Allan :

— Aş vrea foarte mult să vă aud cum vă citiţi „Corbul".

Şi, întinzînd mîna spre dulapul cu cărţi de lîngă pian, îi dădu lui Allan volumul.

Allan a citit atent, cu pauze semnificative, cu inflexiuni în intonaţie şi mai ales cu intenţia de a plăcea.

Cristina şi Allan începură să se vadă din ce în ce mai des. Apoi să se întîlnească şi să facă plimbări la marginea oraşului. Duminica, în amurg, puteau fi întotdeauna văzuţi plimbîndu-se pe cheiul portului ; domnişoara Cristina cu o rochie roz cu poalele dantelate şi cu o umbreluţă nedeschisă în mînă, iar Allan cu capul descoperit, mergînd alături, vorbind tot timpul şi gesticulînd cu vioiciune.

În ziua cînd Cristina împlini douăzeci şi unu de ani, Allan îi dărui un medalion mic de argint. Medalionul se desfăcea în două, avînd loc în fiecare parte pentru un portret micuţ. Al Cristinei l-a pus el însuşi în medalion. Pe locul rămas liber a

avut mai tîrziu surpriza să vadă propriul său portret, pe care nu avusese îndrăzneala să-l pună... Cristina purta în permanență medalionul la gît.

În schimb, de ziua lui Allan, Cristina i-a dăruit o pisicuță. I-a adus-o în brațe. Era cît un ghem de lînă neagră și avea fundă roșie la gît.

— Să-ți poarte noroc. Te rog să-i pui numele de Betty. Așa am strigat-o pînă acum și s-a învățat cu numele acesta.

Intr-un timp, locuitorii străzii Franklin o vedeau pe domnișoara Cristina oprindu-se la poarta casei cu... fantome și pe domnul Poe aducînd din casă pisoiul ca ea să-l mîngîie.

— N-o să fie un cămin fericit! Domnul Poe s-a cuminţit acum, dar cînd i-or trece căldurile dragostei să vezi cum o s-o ia iar cu beția... Iar domnișoara Cristina o să înnebunească de frica strigoilor în casa aia pustie! clătinau babele din cap.

Pe la sfîrșitul verii, Cristina primi o scrisoare de la o prietenă din Chicago, care-i scrisese ceva despre fostul ei logodnic, și, ca urmare, plecă val-vîrtej înapoi.

★

Allan intră cu o tavă plină de sandvișuri.

— Ați așteptat puțin...

— ... cam mult! îl corijă Willy.

— Hei, Joe! Ce naiba, dormi? Te-ai cherchelit dintr-o sticlă? îl mustră Allan, ridicîndu-i pipa scăpată pe covor.

Joe bombăni ceva care semăna cu „lasă-mă-n pace!...“, dar la urmă Allan reuși totuși să-l trezească.

Apoi le aduse o sticlă desfundată și le turnă în pahare.

— În sănătatea ta! bău doctorul.

Willy gustă puțin, dar lăsă paharul pe masă. Joe îl dădu peste cap și mai ceru unul.

— Dar tu nu bei? îl întrebă Willy pe Allan, văzîndu-l că nu-și toarnă și lui.

— Începînd din clipa de față, nu mai iau picătură de vin în gură! Am de gînd să mă las de băutură și de toate prostiile. Să-mi caut o fată cuminte și să mă-nsor cu ea.

— Lupul călugărit! smiorcăi Joe, scăpînd furculița pe jos.

— Joe nu s-a trezit încă! rîse Willy. Dacă mai bea un pahar, să știi că adoarme de-a binelea.

— Joe ăsta nici nu-i bun de chef! îl amenință Allan cu degetul. Întotdeauna trebuie să am grija lui, să-l duc acasă și apoi să mă duc și eu liniștit...

— ... pe drumul cel mai scurt dintre cele trei cărări împleticite pe care pășești regulat cînd pleci de la chef! Aș vrea însă să știu: tu nu bei, nu mănînci în seara asta? Ce-i cu tine?

— Simt c-aș vomita de-aș pune ceva în gură. Zău, nu vă supărați! Vinul pe care l-am băut cu Joe... pe el l-a adormit, în schimb pe mine mă doare capul. Și adineauri mi-a fost rău...

— Mai toarnă un pahar aici! ceru Joe. Și mai lasă prostiile la o parte. Nu te prăpădi cu firea... O să dai peste altă fată... Cîte Cristine nu sînt pe lume... hehehe...

Doctorul şi Willy coborîră privirile în farfurii; sincer şi cam limitat, Joe exprimase mai pe şleau ceea ce, de fapt, gîndeau cu toţii, dar era totuşi o lipsă de tact din partea lui.

Allan nu răspunse imediat. Probabil că nu se aşteptase ca Joe să-i arunce în faţă astfel de vorbe. Întîi roşi puţin, apoi se ridică în picioare şi, cu ochi strălucitori, rosti sacadat:

— Cristina a murit!

Doctorul şi Willy Wilson ridicară nasurile din farfurii, scăpînd cîte o exclamaţie, iar Joe, după ce bău o înghiţitură, mormăi:

— Nu cred!

— Cristina a murit! repetă Allan cu aceeaşi voce aspră.

Şi, reaşezîndu-se pe scaun, mai încet, ca o mărturisire pentru sine:

— Şi eu am fost acela care am omorît-o!

La uşă se auziră nişte zgîrieturi şi un mieunat de pisică spintecă tăcerea.

— E Betty, săraca! îi lămuri Allan. Să-i dăm drumul să intre.

Joe începu să rîdă.

Allan deschise uşa, luă pisica în braţe şi reveni la masă.

Willy începu şi el să rîdă:

— Bine ne mai distrăm la tine, dragă! Sandvişurile sînt minunate! Păcat că glumele tale nu sînt tot atît de reuşite...

Şi, după un timp, obsedat totuşi de un gînd:

— Ce tot îndrugai adineauri despre Cristina?

Poe lăsă pisica din braţe şi răspunse liniştit, dînd din umeri:

— Ceea ce ai auzit destul de bine: Cristina a murit, şi eu am omorît-o!

— Te doare rău de tot capul? îl întrebă grijuliu doctorul.

Iar Joe:

— Criminalule!... Se poate să fi omorît un om şi mie să nu-mi spui nimic? Hahaha... Criminal odios, o să te linşăm pe moment!

Allan îl privea oarecum batjocoritor şi nu scotea o vorbă. Pisica i se urcase iar în braţe şi întindea botul spre un sandviş.

Doctorul, care tocmai îşi ştergea amuzat farfuria cu un colţ de pîine, se opri consternat: o idee îi trecu prin minte! Dacă e adevărat ceea ce spune Allan? Beţia dă pe faţă multe păcate. Şi, în afară de asta, Poe a lipsit aproape o săptămînă încheiată din Boston, şi nimeni nu ştie pe unde a fost...

De aceea voi să facă pe şiretul zîmbind:

— Şi cînd ai omorît-o, stimabile?

Allan răspunse prompt şi simplu:

— În ziua de 27 martie, la ora patru după-amiază.

— Nu eşti un criminal deştept! sări Joe. De ce dai totul pe faţă de la început?... Ce dracu', aveam speranţa, mă aşteptam la o crimă epocală din partea ta...

Iar Willy, înghiţind mai repede dumicatul din gură, ca să poată vorbi:

— Asasinatul s-a executat prin telepatie, sugestie sau prin farmece?

— Prin otrăvire!

— Cum i-ai trimis otrava? răbufni Joe. Prin poştă, cu un „mod de întrebuinţare" anexat? Iar Cristina, cum a primit-o, s-a şi otrăvit...

Numai doctorul se posomorîse:

— Ce fel de otravă, Allan? întrebă el.

— Arsenic! I l-am pus în prăjituri.

Subit, fruntea doctorului se descreţi:

— Atunci n-a murit... Zahărul din prăjituri neutralizează efectul arsenicului.

Willy şi Joe începură să hohotească ca nebunii, izbindu-se cu palmele peste pîntece şi genunchi:

— O crimă neizbutită... O crimă neizbutită!... urla Joe şi, printre hohote, se aplecă, apucînd-o pe Betty de coadă şi trăgînd-o atît de tare, încît sărmana pisică porni să miaune de ţi se rupea inima.

— Vezi, acum înţeleg eu de ce spun vecinii că umblă stafiile în casa asta! făcu Willy, oprindu-se ostenit să răsufle.

— Hei, dom'le Poe, criminale din strada Franklin sau cum vrei să te intitulezi, i se adresă Joe, aprinzîndu-şi iar pipa, nu ţi-e teamă că o să te denunţăm?

— Mi-am luat măsurile de precauţie.

— Ai încuiat uşile, sîntem prizonierii tăi, da?

— Am găsit altă soluţie mai bună; v-am otrăvit sandvişurile şi vinul. O să duceţi taina cu voi în mormînt.

— O s-o ducem cu noi în mormînt?... Uite, eu mai iau un sandviş!...

— Şi eu mai iau unul! îl imită Willy.

— Hai să servesc şi eu dacă luaţi cu toţii! se hotărî doctorul, cuprins de veselia generală.

Allan îi lăsă să înfulece, apoi chemă pisica:

— Betty, tot ai vrut tu adineauri un sandviş. În papă şunculiţa asta!

Şi-i aruncă o bucăţică de şuncă, scoasă din sandvişul aflător în farfuria sa.

Betty se apropie, o mirosi, vru să se depărteze, apoi se hotărî şi, ducînd-o cîţiva paşi mai încolo, o mîncă încet, mestecînd mărunt şi scuturîndu-şi mereu capul, cum fac pisicile.

Cînd înghiţi ultima bucăţică, ridică botul şi aşteptă, desigur, alta, dar Allan spuse:

— Numără pînă la treizeci, doctore, şi...

Dar n-a mai fost nevoie să continue, fiindcă pisica se-ncovrigă deodată, părul i se zburli pe spinare, ochii i se dilatară şi, rînjind cu gura deschisă, căzu pe podea, unde, după cîteva convulsii, rămase ţeapănă.

— Otrava lucrează perfect, nu?

Doctorul, Willy şi Joe priveau cu ochii holbaţi la pisica moartă. Allan se apropie de ea şi-o împinse cu piciorul mai încolo. Joe, fără să-şi dea seama că luleaua i se stinse, strîngea nervos ciubucul între dinţi şi trăgea de zor un fum imaginar în piept.

— Ei, de ce nu mai rîdeți, scumpii mei amici? se-ntoarse Poe la masă... Poate mai are careva poftă de rîs... Ce zici, doctore?

Doctorul devenise mai alb decît fața de masă. Așadar, Allan înnebunise! Era neîndoielnic! Și ei au căzut victimele nebuniei lui...

Un horcăit se auzi din celălalt capăt al mesei. Joe, cu capul sub fața de masă, își băgase degetele în gît și încerca să vomeze.

— Nu te obosi degeaba, îl avertiză Allan. Otrava a și trecut în sînge! Se asimilează extrem de ușor...

Joe își trase capul și-și scoase fața congestionată de sub masă, scrîșnind:

— Mi-o vei plăti, canalie!

— Cu dragă inimă, dar n-o să mai am cînd... E ora douăsprezece fără zece, domnilor... La douăsprezece fix treceți pe lumea cealaltă... Mai avem deci zece minute pînă să ne luăm adio...

Doctorul se ridică în picioare, încercînd să-l înduplece.

— Allan, te rog să fii rezonabil, spune-mi antidotul...

— N-are antidot... E o otravă întrebuințată de incași...

Willy Wilson, care nu scosese nici o vorbă pînă atunci, clipi din ochii lui mici, albaștri:

— Te va bate dumnezeu, Allan... Am trei fete... Sînt bătrîn... Nu ți-am făcut niciodată nici un rău...

Și, căzînd cu capul pe masă, începu să plîngă... Într-adevăr, grăsunul tipograf era distrus.

— Nu te mai recunosc, Willy. Tocmai tu să plîngi?

Dar Wilson nu luă în seamă ironia lui Poe; plîngea înainte cu sughițuri, cu capul rezemat de braț, pe masă.

Joe strîngea pipa între dinți și nu-i venea să creadă că ceea ce se petrece cu ei nu e vis, ci realitate. Îl vedea pe Allan în picioare, în capul mesei, zîmbind, cu fruntea lui înaltă și barbetele negre, îl vedea aplecîndu-se din cînd în cînd către vreunul dintre ei și spunîndu-i ceva, dar peste toate priveliștile acestea trecea la răstimpuri ca un nor de ceață. Așadar, mîncarea a fost otrăvită, ca și vinul... Și acum trebuie să moară... Auzea alături plînsul lui Wilson, și o toropeală din ce în ce mai puternică punea stăpînire pe el... Oare nu visa? Acesta să fie efectul otrăvii? Canalia de Allan vorbește iar... Chipul lui de cioclu zîmbește prin negură și barbetele lui lucesc ca o aureolă în jurul obrazului.

— Mai aveți trei minute... Doctore, rău îmi pare că interesanta dumitale teorie asupra obezității lui Napoleon n-o să mai vadă lumina tiparului. Willy s-ar fi îmbogățit, desigur, tipărind-o. Nu cum a pățit cu cărțile mele...

Willy smiorcăia absent cu capul pe brațe. Nici nu-l auzea pe Poe. Îi venea să țipe, să urle, să-și scoată astfel din suflet spaima înfiorătoare ce-l cuprinsese: spaima de moarte. El voia să trăiască și să se bucure de bătrînețile sale liniștite la Chicago... Ce ar putea face să scape de moarte? ce ar putea? ce? O fierbințeală, ca de apă fiartă, i se ridică pînă la tîmple și un junghi la inimă îi dădu senzația sfîrșitului... Așadar, otrava își face efectul... Mai ai un minut, un singur minut... Ridică privirea și, cu

ochii împăienjeniţi, privi în jur... Joe se clătina pe scaun, cu capul căzut în piept, şi, întredeschizînd, la răstimpuri, ochii, se cutremura şi recădea iar în toropeală... Doctorul, drept, cu coatele pe masă, palid asemenea unui mort, privea fix, în gol... Iar Allan, dementul de Allan, se întoarse cu faţa la perete şi zise, arătînd pendula :

— Încă un minut...

Doctorul tresări. Ochii lui cătară ceasul şi, văzîndu-l, se ridică brusc în picioare. Ticăitul pendulei răsuna din ce în ce mai tare şi mai repede în urechile sale. Unul după altul, ca un răpăit de ploaie... Au trecut şi cele şaizeci de secunde... şi limba de pendulă care se balansa între viaţă şi moarte... Dacă ar opri, dacă ar opri timpul, dacă ar ţine moartea în loc, dac-ar...

Însă uruitul maşinăriei, acel uruit comun tuturor pendulelor înainte de bătaia orei, îl făcu să recadă pe scaun, sleit. Buzele îi tremurau şi...

Cînd prima bătaie a pendulei răsună în cameră, auzi vocea lui Allan :

— Noroc, dragii mei ! Hai să bem ! V-am păcălit ! Păcăleală de întîi aprilie !

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

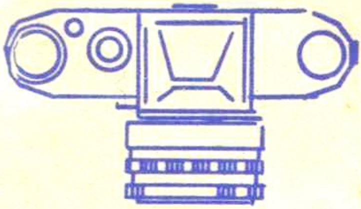
Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

●● APRILIE 1965

41 007